

FINANCIRANJE BANKARSKIM KREDITIMA NA PRIMJERU ILIRIJE D.D.

Pirović, Marijana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:418418>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**FINANCIRANJE BANKARSKIM KREDITIMA
NA PRIMJERU ILIRIJE D.D.**

Mentor:

Prof. dr. sc. Ljiljana Vidučić

Student:

Marijana Pirović, 1131923

Split, rujan, 2016.

SADRŽAJ:

1. UVOD	4
2. VRSTE I ULOGA BANKARSKIH KREDITA.....	5
2.1. Pojam kredita	5
2.2. Uloga kredita	5
2.3. Vrste kredita	6
2.4. Kratkoročni bankovni krediti	8
2.4.1. Kontokorentni kredit – krediti po tekućem računu.....	9
2.4.2. Akceptni kredit	10
2.4.3. Eskontni kredit.....	10
2.4.4. Lombardni kredit	11
2.4.5. Rambursni kredit	11
2.4.6. Avalni kredit.....	12
2.5. Dugoročni bankovni krediti	12
2.5.1. Hipotekarni krediti.....	13
2.5.2. Investicijski krediti industriji.....	14
3. FINANCIRANJE BANKARSKIM KREDITIMA U ODNOSU NA FINANCIRANJE EMISIJOM OBVEZNICA 15	
3.1. Kreditno nasuprot vlasničkom financiranju.....	15
3.2. Dugovne vrijednosnice	16
3.3. Prednosti i nedostaci dugoročnog dugovnog financiranja.....	17
3.4. Krediti na obročnu otplatu	18
4. FINANCIRANJE BANKARSKIM KREDITIMA NA PRIMJERU ILIRIJE d.d.	19
4.1. Osnivanje i poslovanje poduzeća Ilirija d.d.	19
4.2. Poslovni rezultati od privatizacije do 31.12.2015. godine	20
4.3. Upotreba kredita u tekućem poslovanju poduzeća Ilirija d.d.	21
4.3.1. Kratkoročno financiranje u poduzeću ILIRIJA d.d.	22
4.3.2. Dugoročno financiranje u poduzeću ILIRIJA d.d.	23
4.4. Analiza putem pokazatelja	24
4.4.1. Pokazatelji likvidnosti	24
4.4.2. Pokazatelj zaduženosti	25
5. ZAKLJUČAK.....	27
LITERATURA.....	28
POPIS SLIKA	29

POPIS TABLICA.....	30
SAŽETAK.....	31
SUMMARY	31

1. UVOD

Svakom poduzeću prilikom osnivanja, a kasnije i ulaganja odnosno investiranja u poduzeće, potrebna su sredstva. Ta sredstva mogu biti dostupna iz vlastitih ili tuđih izvora. Poduzeća na raspolaganju imaju nekoliko glavnih mogućnosti kao što su izdavanje dionica, zaduživanje kod investitora emisijom obveznica ili zaduživanje korištenjem kredita.

Kreditiranje je važan način financiranja poduzeća jer su krediti, u pravilu, dostupni svim subjektima gospodarstva bez obzira na njihovu veličinu. Općenito se pod pojmom kreditnog odnosa podrazumijeva dužničko vjerovnički odnos tj. odnos u kojem vjerovnik ustupa dužniku robu ili novac na određeno vrijeme i uz određenu naknadu.

Tema rada je financiranje bankarskim kreditima na primjeru poduzeća ILIRIJA d.d. a biti će obrađena kroz pet poglavlja.

U uvodu rada je kratko objašnjena struktura rada, ciljevi i problem istraživanja te metode korištene u istraživanju.

U drugom poglavlju je definiran pojam kredita, detaljno objašnjene vrste kredita, funkcije i uloga kredita u financiranju poduzeća. U ovom poglavlju je analizirana i podjela kredita na kratkoročne i dugoročne kredite.

U sljedećem poglavlju će se ukazati na razliku kreditnog i vlasničkog financiranja te obratiti pozornost na usporedbu financiranja kreditima i emisijom obveznica.

Nadalje će biti dani osnovni podaci o poduzeću ILIRIJA d.d., poslovni rezultati i upotreba kredita u tekućem poslovanju poduzeća koja će se rasčlaniti na dugoročno i kratkoročno financiranje. Unutar ovog poglavlja analizira se financijsko stanje putem pokazatelja likvidnosti i zaduženosti.

Na samom kraju se nalazi zaključak cjeloukupnog rada i istraživanja, popis korištene literature, popis slika i tablica te sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku.

2. VRSTE I ULOGA BANKARSKIH KREDITA

2.1. Pojam kredita

Riječ kredit potječe od latinskog glagola *credere*, što znači vjerovati.¹ Kredit ima trojako značenje:

- Vjerovanje u sposobnost dužnika da vrati vjerovniku, po njegovu zahtjevu ili u roku, novac koji je dan u vidu kredita,
- Produljenje nekog dobra ili kapitala čije su pretpostavke: platežna sposobnost dužnika, volja da plati i mogućnost da plati to dobro ili vrati kapital,
- Prenosjenje dobra ili kapitala u imovinu dužnika

Pod kreditom uopće razumijevamo privatno-privredni akt kojim neki gospodarski subjekat prepušta u vlasništvo drugome privrednom subjektu za određeno vrijeme i s pravom na kasniji povrat, a uz određenu odštetu (interes) izvjesna realna ekonomska dobra ili novac, odnosno pravo kojim on može doći do realnih ekonomskih dobara. Tu se, dakle, radi o intertemporalnoj razmjeni. Ukoliko se kod toga prepuštaju stvarna ekonomska dobra u pitanju je *stvarni kredit*, na pr. kad se daje u zajam žito, stoka, alat, itd., a kad se prepušta slobodna kupovna snaga pretstavljena u bilo kojoj vrsti novca, dakle u metalnom, notalnom ili žiralnom novcu, radi se o *novčanom kreditu*. O novčanom kreditu se radi i onda kad se daju realna dobra, ali je predmet kredita njihova vrijednost izražena u novcu što je redovno slučaj kod trgovačkog ili liferantskog kredita.²

2.2. Uloga kredita

Razvojem robne proizvodnje kredit poprima sve veće značenje kao jedan od faktora ekonomskog razvoja. U suvremenom gospodarstvu dominira kao sredstvo plaćanja i prometa te postaje osnovni izvor novca. Njegovo ogromno značenje sastoji se u mobilizatorskoj ulozi. Mobilizatorska uloga kredita ili kreditnog sustava u cijelini omogućuje prikupljanje neuposlenih društvenih sredstava i njihovo pretvaranje kao potencijalnog novčanog kapitala u bankarski kredit. Preko kredita mobiliziraju se sredstva i prenose uglavnom na poduzetnike kao faktor u procesu reprodukcije. Zahvaljujući toj ulozi kredita ili bankarskog sustava u cijelini, kreditom se ubrzava proces reprodukcije i doprinosi jačanju produktivnosti snaga. Jednako kao što može spriječiti izvjesnu ukočenost ili stagnaciju, odnosno ubrzati ili olakšati

¹ Matejić, M., Jovanović, M., (1977): Banke i krediti, Književne novine, Beograd, str. 103.

² Tomašević, J. (2004): Novac i kredit, Dom i svijet, Zagreb, str. 187.

proces reprodukcije, može i kumovati nastalim poremećajima. Kreditnom ekspanzijom se uvlače i proces proizvodnje i ona osobe koja posluju samo bankarskim sredstvima, a banka je u situaciji, koristeći se mogućnostima multiplikacije, da zadovolji ako ne sve, a onda makar većinu zahtjeva za kreditima.³

Efikasnost ekonomske funkcije kredita je ovisna o načinu upravljanja privredom, stupnju samostalnosti odlučivanja u gospodarskoj aktivnosti i inteziteta primjene ekonomskih zakonitosti u procesu reprodukcije. Ako je gospodarski sistem osnovan na administrativnim metodama upravljanja na osnovu detaljno razrađenih društvenih planova, kredit i kreditni sistem postaju sastavni dio društvenog plana i automatski se uklapaju u sistem administrativnog upravljanja. U drugom slučaju, kada se pređe na rukovođenje gospodarskim ekonomskim metodama na osnovi odnosa koji se stvaraju na socijalističkom tržištu, kredit postaje kvalitetni ekonomski instrument racionalnog i ekonomičnog usmjeravanja sredstava reprodukcije na ona mjesta proizvodnje i prometa koja će ulaganjem sredstava kredita dati optimalne rezultate kako po pitanju kvalitete i kvantitete proizvodnje tako i po pitanju produktivnosti uloženog rada.⁴

2.3. Vrste kredita

Navedene karakteristike i funkcije kredita stvorile su u toku njegovog djelovanja različite vrste kredita. Podjelu kredita na vrste možemo izvršiti prema različitim kriterijima od kojih su najvažniji⁵:

1) Prema predmetu na koji glase i u kojem moraju biti podmireni

S obzirom na ovaj kriterij razlikujemo naturalne i novčane kredite. Naturalni krediti su robni krediti koji se odobravaju i podmiruju u robi. Ta vrsta kredita je danas vrlo rijetka u robnom prometu kako na unutrašnjem tržištu tako i na svjetskom.

2) Prema subjektima koji odobravaju kredit

Podjela kredita prema subjektima koji odobravaju kredit mogu biti komercijalni i bankovni krediti. Komercijalni krediti su oni koje prodavalac robe odobrava kupcu u robi s tim da mu on vrijednost odobrenog kredita vrati u novcu. Bankovni su krediti oni koje banka odobrava svojim komitentima ili drugim bankama iz raspoloživih sredstava kojima raspolaže.

3) Prema duljini trajanja

³ Domančić, P., Nikolić, N.(1994): Monetarne financije i financiranje razvoja, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 70.

⁴ Katunarić, A. (1988): Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja, CIP, Zagreb, str. 253

⁵ Katunarić, A. (1988): Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja, CIP,Zagreb, str. 253. – 254.

Kredite prema duljini trajanja možemo podjeliti na dugoročne, srednjoročne i kratkoročne kredite. Dugoročni krediti su krediti koji se odobravaju s rokom duljim od 10 godina radi financiranja kupnje imovine s dugim vijekom uporabe ili financiranja većeg investicijskog projekta. Srednjoročni krediti se odobravaju s rokom od jedne do 10 godina. Tim se kreditima redovito pokrivaju raznovrsne nabave opreme i investiciona ulaganja koja se amortiziraju u kraćem roku, kao i druge potrebe koje se ne mogu pokriti kratkoročnim kreditima. Kratkoročni krediti se odobravaju na rok do godine dana. To su redovito krediti koje banka odobrava za tekuće potrebe proizvodnje i prometa tražioca kredita i tim kreditima dopunjuje obrtna sredstva.

4) Prema svrsi za koju se daju

Prema ovom kriteriju razlikujemo proizvođačke i potrošačke kredite. Proizvođački krediti se odobravaju za potrebe proizvodnje. Oni se redovito odobravaju pravnim i fizičkim osobama da bi oni dobivenim kreditom ostvarili određenu proizvodnju i promet i time direktno utjecali na povećanje privredne aktivnosti. Za razliku od njih, potrošački krediti se odobravaju za povećanje kupovne moći stanovništva i drugih pravnih osoba koje dobivene kredite koriste za kupnju potrošenih roba.

5) Prema namjeni za koje se daju

Prema namjeni za koje se daju razlikujemo kredite za obrtna sredstva i kredite za investicijsku potrošnju. Krediti za obrtna sredstva se odobravaju nosiocima proizvodnje i prometa za potrebe tekuće proizvodnje i prometa. Ta vrsta kredita predstavlja najveći dio bankovnih kredita koje odobravaju komercijalne banke. O njima ovisi kontinuitet proizvodnje i prometa osobito u vrijeme kada su nosiocu proizvodnje i prometa angažirana vlastita sredstva u prijelaznom obliku novca ili robe. Za razliku od njih krediti za investicijsku potrošnju se odobravaju za razvoj industrije i prometa, odnosno financiranje proširene reprodukcije.

6) Prema načinu osiguranja kredita

U ovom kriteriju razlikujemo otvorene kredite, koji se odobravaju određenoj osobi na osnovu povjerenja koje u nju ima davalac kredita te se oni daju bez pokrića i garancije, te pokrivene kredite koji se odobravaju na osnovu polaganja određenog pokrića bilo u vrijednosnim papirima, nekretnini ili drugim zalogama.

7) Prema državnom domicilu davaoca kredita

Prema državnom domicilu davaoca kredita razlikujemo tuzemne i inozemne kredite. Tuzemne kredite koje odobrava domaćoj pravnoj ili fizičkoj osobi kreditor sa stalnim boravištem u zemlji, te inozemne kredite koje odobrava domaćoj pravnoj ili fizičkoj osobi

strani kreditor stalnog boravišta u inozemstvu. Kod inozemnih kredita kreditor se nalazi u jednoj zemlji, a dužnik u drugoj, dok iznos kredita predstavlja redovito strana sredstva ili devizna sredstva.

Bankovni kreditni poslovi predstavljaju drugu grupu glavnih bankovnih poslova kojima ona mobilizirana i kod nje akumulirana novčana sredstva pozajmljuje raznim nosiocima privredne aktivnosti zbog izvršenja određene proizvodnje i prometa. Ovisno o načelu bankovnog poslovanja i ročnosti izvora sredstava iz kojih banka odobrava kredite bankovno se kreditiranje dijeli na dvije osnovne grupe kreditiranja:

a) Kratkoročno kreditiranje, i

b) Dugoročno kreditiranje.

Odobranjem kratkoročnog kredita banka lreira novu količinu novca i njome povećava postojeću novčanu masu koja direktno utječe na robno-novčane odnose na tržištu. S druge strane kod odobravanja dugoročnih kredita iz sredstava stvorene akumulacije obavlja se samo preraspodjela tih sredstava koja ne utječe na visinu postojeće novčane mase.

2.4. Kratkoročni bankovni krediti

Banka odobrava kratkoročne kredite iz mobiliziranih i kod nje koncentriranih depozita po viđenju, kratkoročnih kredita centralne banke i kratkoročnih kredita drugih banaka. Kod odobravanja kratkoročnih kredita za banku je osnovno da vodi računa o načelu likvidnosti i sigurnosti u njenom poslovanju odnosno da osigura vraćanje odobrenog kratkoročnog kredita po isteku roka odobrenog kredita. U tu svrhu banka redovito ispituje kreditnu sposobnost i bonitet tražioca kredita. Ona analizira cjeloukupno poslovanje, solidnost, likvidnost, rentabilnost i urednost u izvršavanju preuzetih obveza tražioca kratkoročnih kredita i kredit odobrava onom tražiocu koji svojim poslovanjem i imovinom pruža sve garancije da će kredit vratiti u ugovorenom roku. U tu svrhu suvremena banka ima posebno organiziranu službu koja ispituje bonitet tražioca kredita.⁶

Osnovna svrha kratkoročnih bankarskih kredita je da osiguravaju tekuću likvidnost proizvodnje i prometa, odnosno da se njima pokriju angažirana obrtna sredstva u proizvedenoj robi i određenim specifičnim angažiranjima obrtnih sredstava u proizvodnom procesu i prometu i to na kratki rok.

⁶ Katunarić, A. (1988.): Banka - principi i praksa bankovnog poslovanja , CIP, Zagreb, str. 255.

Ovisno o načinu odobravanja i korištenja kratkoročnih kredita, danih pokrića i tehnike odobravanja kratkoročnih kredita u suvremenoj se praksi kratkoročnog kreditiranja javljaju ove vrste kredita:

- Kontokorentni kredit
- Akceptni kredit
- Eskontni kredit
- Lombardni kredit
- Rambusni kredit
- Avalni kredit

2.4.1. Kontokorentni kredit – krediti po tekućem računu

Jedan od najčešćih i najpraktičnijih oblika kratkoročnog bankovnog kreditiranja je kontokorentni kredit odnosno kredit po tekućem računu. Kredit funkcionira na principu kreditne linije koja je odobrena klijentu na uporabu. Klijent se može koristiti ili ne koristiti odobrenom linijom. Ako se klijent odluči koristiti kreditnom linijom, klijent plaća kamate na uporabljena sredstva.⁷

Kod ovog oblika kratkoročnog bankovnog kredita kao i kod ostalih oblika bankovnog kratkoročnog kredita prvenstvenu ulogu igra kreditna sposobnost i bonitet poslovanja koju banka temeljito ispituje zbog osiguranja naplate odobrenog kredita u ugovorenom roku.

Između banke i nosioca kredita zaključuje se ugovor u kojem se ugovaraju osnovni uvjeti odobrenog kredita kao što su⁸:

- iznos odobrenog kredita
- rok trajanja kredita
- visina aktivne i pasivne kamate po kontokotentu
- iznos provizije
- uvjeti otkaza kredita
- način valutiranja...

⁷ Gregurek, M. (2013): Bankarsko poslovanje, RRIF d.o.o., Zagreb str. 167

⁸ Katunarić, A. (1988): Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja, CIP, Zagreb, str. 256.

2.4.2. Akceptni kredit

Akceptni bankovni kratkoročni kredit je specifična vrsta kredita kojim banka ne odobrava svom komitentu neposredno iznos kratkoročnog kredita, već mu akceptira mjenicu povećavajući joj time bonitet i kvalitetu što omogućava tražiocu bankovnog akcepta – trasantu mjenice sigurnije i brže dobivanje eskontnog kredita druge domaće ili strane banke. Stavljanjem svojeg potpisa na mjenici kao glavni dužnik trasat banka se obvezuje da će sama isplatiti mjenični iznos ukoliko sam trasant izdanih mjenica – tražilac bankovnog akcepta ne isplati mjenicu o njemu dospijecu odnosno ne isplati tražbinu zbog koje je mjenica izdana. Dobivenu mjenicu s akceptom banke trasant mjenice koristi se za plaćanje kupljene robe ili usluge ili za dobivanje eskontnog kredita kod neke druge banke. Ugovorom o akceptnom kreditu utvrđuju se osnovni elementi akceptnog kredita⁹:

- iznos kredita do kojeg bankovni komitent može vući na banku mjenicu
- rok trajanja akceptnog kredita
- način osiguranja kredita
- visina provizije i troškova koju banka naplaćuje od svog komitenta kome je odobrila kredit...

2.4.3. Eskontni kredit

Eskontni kredit je jedan od najstarijih i najrasprostranjenijih bankovnih kratkoročnih kredita. To je kratkoročni kreditni bankovni posao, čija je osnovna karakteristika odobravanje kratkoročnog kredita na podlozi nekog budućeg potraživanja. U širem smislu to je bankovni posao kod kojeg banka kupuje određeno potraživanje prije njegovog dospijeca. Vrijednost kupljenog potraživanja banka diskontira na dan kupnje odbijajući od nominalne vrijednosti iznos kamata, provizije i troškova. Prodavaocu se isplaćuje diskontirana vrijednost.

U užem smislu pod eskontnim bankovnim poslom se podrazumijeva bankovni kratkoročni kredit koji banka odobrava na podlozi mjeničnog pokrića.¹⁰

⁹ Katunarić, A. (1988): Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja, CIP, Zagreb, str. 258.

¹⁰ Katunarić, A. (1988): Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja, CIP, Zagreb, str. 256.

2.4.4. Lombardni kredit

Lombardni kredit je kratkoročni kredit kojeg banka odobrava na osnovu založenih realnih vrijednosti. Dakle, lombard je posao kreditiranja na osnovi založene pokretne imovine. Založena imovina banci predstavlja realnu garanciju na odobreni kredit. U tu svrhu zalažu se razni vrijednosni papiri (realni ili novčani), zatim dragulji, zlatni predmeti, pa i roba. Zato se lombadiraanjem mogu baviti samo banke koje imaju odgovarajuće prostorije za čuvanje založenih predmeta. Ukoliko banke primaju u zalog robu, a nemaju za to odgovarajućih prostorija, mogu se poslužiti javnim sladištima, gdje se roba zalaže, a banke dobivaju samo sladišnicu, koja služi kao potvrda o založenoj robi. Kod lombadiraanja banka ne odobrava kredit u visini ukupne vrijednosti založenog predmeta ili robe, već najviše do 80% vrijednosti. Lombadiraanjem se zaključuje ugovor između banke i zajmotražioca, u kojem su precizirani najznačajniji elementi, kao što su¹¹:

- rok vraćanja ili otkup založenog predmeta
- visina kredita
- kamatna stopa...

2.4.5. Rambursni kredit

Među raznovrsnim oblicima kratkoročnih kredita koje susrećemo u međunarodnom trgovinskom prometu posebno se ističe rambursni kredit (fran. rambourser – isplatiti). To je akceptni kredit koji banka otvara uvozniku robe za plaćanje uvoza robe uz pokriće robnih dokumenata koje su na nju preneseni. Ova se vrsta kredita pokazala kao vrlo podesna za reguliranje plaćanja uvoza robe iz prekomorskih zemalja čiji transport redovito traje dulje vremena.

Sam rambusni posao počinje zaključivanjem kupoprodajnog ugovora između kupca i prodavaoca. U zaključenom se ugovoru točno utvrđuje da će se plaćanje izvršiti mjenicom koju će akceptirati određena rambusna banka u trećoj zemlji. Nakon zaključka kupoprodajnog ugovora uvoznik daje nalog svojoj banci da mu na teret njegovih sredstava kod nje ili danog pokrića otvori rambursni kredit kod rambusne banke u trećoj zemlji koja će akceptirati mjenicu kojom će se izvršiti plaćanje uvoza robe.

¹¹ Domančić, P. , Nikolić, N. (1994): Monetarne financije i financiranje razvoja, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 103.-104.

Domaća banka zaključuje s rambursnom bankom ugovor na osnovu kojeg rambursna banka akceptira na nju vučenu mjenicu i ovu mjenicu dostavlja banci izvoznika s nalogom da primljeni akcept uruči izvozniku robe nakon što on preda dokumente o otpremi robe koji se prenose na rambursnu banku.

Po primitku naloga rambursne banke, banka izvoznika izvještava izvoznika da će mu po uručenju robnih dokumenata o otpremi robe predati akcept rambursne banke. Po primitku dokumenta banka izvoznika šalje dokumente rambursnoj banci, koja ovisno o primljenom pokriću, dokumente zadržava kod sebe ili ih dostavlja banci uvozniku zbog uručenja uvoznika, ako je prethodno primila pokriće za dani akcept. Banka uvoznika po primitku dokumenta predaje dokumente uvozniku zbog preuzimanja prispjele robe.

Prema obvezi rambursne banke i banke izvoznika prema izvozniku mogu postojati tri vrste rambursa: opozivi nepotvrđeni ramburs, neopozivi nepotvrđeni ramburs i neopozivi potvrđeni ramburs.¹²

2.4.6. Avalni kredit

Avalni kredit predstavlja poseban oblik kratkoročnog bankovnog kredita kojim banka osigurava tražiocu kredita davanje avala – jamstva na njegove mjenične obveze. Prema tome ovdje se ne radi o odobravanju klasičnog bankovnog kredita u novčanim sredstvima već u davanju bezuvjetnog i nepoizivog jamstva da će banka u slučaju neisplate mjenice od strane tražioca avalnog kredita – mjeničnog dužnika isplatiti mjenicu kao aval – jamac.¹³

2.5. Dugoročni bankovni krediti

Iz samog naziva dugoročnog kreditiranja moglo bi se zaključiti da se radi o vrsti bankovnih kredita čija je isključiva karakteristika u roku trajanja odobrenog kredita. Međutim, takav zaključak bi bio pogrešan. Kod dugoročnog kreditiranja ne radi se samo o vrsti kredita odobrenih na dugi rok već o vrsti kredita koja se svojim specifičnostima i funkcijama temeljito odvajaju od kratkoročnog bankovnog kreditiranja. Dugoročno kreditiranje, u pravilu, je vezano za ulaganje novčanih sredstava za financiranje investicija odnosno za proširenu reprodukciju.

¹² Katunarić, A. (1988): Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja, CIP, Zagreb, str. 258. – 259.

¹³ Katunarić, A. (1988): Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja, CIP, Zagreb, str. 259. – 260.

U odnosu na ostale vrste bankovnih kredita koje banka odobrava gospodarstvu za potrebe tekuće proizvodnje i prometa, dugoročni bankovni krediti su karakteristični i po svojim posebnim obilježjima od kojih ističemo pored dugog roka vraćanja kredita i slijedeća njegova obilježja:

- veću kamatnu stopu koja treba osigurati rentabilnost ulaganja sredstava u investicije
- drugčije realno pokriće za dani kredit koje se redovito sastoji u zalozi banke na izgrađene objekte, zemljišta i drugu imovinu tražioca kredita
- veći rizik za dani kredit koje se rezultira iz dugog roka kredita u kojem vremenu može doći do raznovrsnih oscilacija kako u vrijednosti danog pokrića tako i u zastarjelosti samog objekta za koji je odobren dugoročni kredit
- drugačija tehnika odobravanja dugoročnog kredita koja od banke traži da raspolože posebnim stručnim kadrom koji će biti u stanju da izvrši sve one kvalitetne radnje koje su vezane kako za odobravanje samog dugoročnog kredita, tako i za dugoročno praćenje i amortizaciju odobrenog kredita¹⁴.

Ovisno o načinu odobravanja i svrsi za koju se odobrava dugoročni kredit, dugoročni se krediti mogu razvrstati u dvije osnovne vrste i to:

- hipotekarni krediti
- investicijski krediti industriji.

2.5.1. Hipotekarni krediti

Osnovna karakteristika hipotekarnih kredita je odobravanje kredita na osnovu zaloga nekretnina tražioca kredita. Založena nepokretna imovina (zemlje, zgrade, tvornice i sl.) se osigurava upisom u zemljišne knjige zvane gruntovnice.¹⁵ Visina odobrenog kredita ovisna je o vrijednosti zgrade za čiju se izgradnju odobrava hipotekarni kredit. Ovisnost visine kredita i vrijednosti objekta za koji se daje kredit iznosi od 50 posto do 70 posto vrijednosti dok ostatak redovito osigurava investitor.

Postoje dvije vrste hipotekarnih kredita s obzirom na način otplaćivanja¹⁶:

¹⁴ Katunarić, A. (1988): Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja, CIP, Zagreb, str. 260. - 262.

¹⁵ Domančić, P., Nikolić, N. (1994): Monetarne financije i financiranje razvoja, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 106

¹⁶ Katunarić, A. (1988): Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja, CIP, Zagreb, str. 262.

- Krediti koji se otplaćuju po isteku ugovorenog roka u cjeloukupnom iznosu (fiksna hipoteka)
- Krediti koji se otplaćuju po amortizacijskom planu putem anuiteta koji se izračunava posebnom računskom operacijom i predstavlja jednaki iznos kojim semestralno ili godišnje dužnik otplaćuje banci kamate za iznos duga.

Rok vraćanja ovih kredita je od deset do trideset godina. Ponekad, u nekim specifičnim situacijama, se ovi krediti odobravaju i na osnovu pokretnih sredstava velike vrijednosti, kao što su avioni ili brodovi.

2.5.2. Investicijski krediti industriji

Dok se hipotekarni krediti najčešće odobravaju za stambenu izgradnju i ulaganja u poljoprivredu najčešće individualnim vlasnicima nekretnina, investicijski krediti redovito se odobravaju industrijskim poduzećima ili drugim pravnim i fizičkim osobama za financiranje razvoja industrije i prometa. Ove kredite uglavnom odobravaju velike banke.¹⁷

Odluke banke o odobravanju investicijskog kredita trebaju se bezuvjetno zasnivati na predinvesticijskim analizama, koje trebaju obuhvatiti ne samo razvoj tržišnih faktora već i razvoj nove tehnologije u industrijskom sektoru u kojem se nalazi investicijski objekt koji se kreditira. Praćenje investicijskih kredita od posebnog je značenja za banku. Pojedine investicije traju i nekoliko godina zbog čega često investicije nisu u stanju imati prihode na početku poslovanja tako da banka mora pratiti kako se investicija razvija dok se ne ostvari mogućnost prihoda. Ovisno o izvoru sredstava i uvjetima za dobivanje investicijskih kredita određuje se rok kredita, način otplaćivanja kao i način osiguranja odobrenog kredita. Kod ovog kredita se također može tražiti realno pokriće, naročito ukoliko razvoj poslova zajmotražioca ne pruža sigurnu garanciju da će kredit o roku biti vraćen.

¹⁷ Katunarić, A. (1988): Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja, CIP, Zagreb, str. 262.

3. FINANCIRANJE BANKARSKIM KREDITIMA U ODNOSU NA FINANCIRANJE EMISIJOM OBVEZNICA

3.1. Kreditno nasuprot vlasničkom financiranju

Osnovni oblici kreditnog dugoročnog financiranja korporacija su emisija obveznica, krediti na obročnu otplatu i leasing. U financijskim sustavima orijentiranim bankama, dakle i u hrvatskom gospodarstvu najvažniju ulogu imaju krediti, s rastućom ulogom leasinga u financiranju nabavke suvremene opreme poduzeća.

Osnovni kreditni izvor financiranje kompanija predstavljaju emisije obveznica i krediti na obročnu otplatu. Koji izvor će imati dominantnu ulogu u gospodarstvu ovisit će prvenstveno o tome je li financijski sustav orijentiran burzama ili bankarskom tržištu. Naravno, važan čimbenik odluke biti će veličina kompanije, djelatnost, kao i preferencije menadžera u pogledu karakteristika pojedinih izvora financiranja.

Odluka o financiranju uključuje u sebi i odluku o tome treba li se tvrtka financirati iz vlastitih ili tuđih izvora (dugom). Pri ovoj odluci financijski menadžer treba definirati koji izvor financiranja odgovara usvojenoj politici financiranja, postojećoj financijskoj poziciji tvrtke, ciljnoj strukturi kapitala, stavu menadžmenta prema mogućoj izmjeni kontrole. Inovacije financijskih instrumenata smanjile su razlike između vlasničkih i dugovnih (kreditnih) vrijednosnica. Tvrtke su u nastojanju da zadovolje potrebe investitora za poreznim uštedama uz istovremeno sniženje troškova bankrota inherentnog kreditnim vrijednosnicama kreirale hibridne vrijednosnice. Osnovne razlike između financiranja kreditom (dugom) i dioničkim kapitalom prikazuje tablica 1.

Tablica 1 : Razlike između kreditnog i vlasničkog financiranja

Karakteristika	Kreditni izvori	Dionička glavnica
<i>Kontrola</i>	Odredbe ugovora o obveznicama/kreditnog ugovora	Pravo glasa
<i>Trošak izvora</i>	Kamate	Dividenda
<i>Porezni tretman troška</i>	Kamate su trošak poslovanja i porezno odbitna stavka	Dividende nisu trošak poslovanja – isplaćuju se iz dobitka nakon obračuna poreza
<i>Posljedice neplaćanja troška</i>	Bankrot	Nema zakonskih posljedica

Izvor: Vidučić, Lj. (2015): Financijski menadžment, RRIF, Zagreb

Ukoliko tvrtka nije specificirala dionice, obične dionice nose pravo glasa i time upravljanja kompanijom. Zaštita vlasnika obveznica ostvaruje se kroz odredbe ugovora o emisiji obveznica, a zaštita ostalih vjerovnika kroz odredbe kreditnih ugovora.

Vlasnicima dionica tvrtka isplaćuje dividende kao povrat na dioničku glavnicu. Isplata ovog povrata nije zakonska obveza, već je vezana za odluku Upravnog odbora i u pravilu se ne isplaćuje kod lošeg poslovanja tvrtke ili pak ako tvrtka ima perspektivne investicijske mogućnosti. Trošak dugovnih izvora financiranja je kamata koja se isplaćuje periodično.

Uključivanje kamata u trošak poslovanja znači da država sudjeluje u pokrivanju dijela finansijskih troškova poduzeća. Kod dividendi to nije slučaj, one su podložne oporezivanju.

Kamate na dug predstavljaju zakonsku obvezu. U slučaju da tvrtka ne plati kamate na obveznice, opunomoćenik po ugovoru o emisiji obveznica ima pravo tražiti bankrot poduzeća. Kod kreditnih ugovora, ako se radi o kratkoročnom kreditu, banka je u poziciji da trenutno otkaže kredit i zatraži njegovo vraćanje. Kod dugoročnih kredita zaštita ovisi o pokriću, brzini/provođenju zakonske procedure, kao i o relativnoj važnosti zajmoprimca.¹⁸

3.2. Dugovne vrijednosnice

Osnovna dugoročna dugovna vrijednosnica je obveznica. To je dugoročni kreditni instrument kojim se emitent obvezuje na isplatu kamatnih plaćanja (kupona) i glavnice vlasniku, prema unaprijed dogovorenoj dinamici. Obveznica se izdaje s rokom dospijea preko godine dana do najčešće 30 godina, a može i s dužim rokom. Postoje i obveznice bez dospijea – konzole, koje se ne koriste u pravilu u korporativno financiranje. Pored obveznica postoje i note – kreditni instrument s nešto kraćim rokom dospijea i to do 7 godina.

Obveznice se izdaju s utvrđenom nominalnom vrijednošću. U vrijeme emisije, obveznice se izdaju uz kuponsku stopu jednaku tržišnoj kamatnoj stopi, što ima za posljedicu prodaju po nominalnoj vrijednosti. S protekom vremena tržišne kamatne stope mogu pasti, što znači da obveznica sada nudi iznadprosječni povrat, pa se stoga prodaje po cijeni višoj od nominalne. Takve obveznice nazivaju se premijskima. I obrnuto, ako je nakon izdanja došlo do rasta kamatnih stopa, obveznice su postale neaktivna investicija, prodaju se po cijeni ispod nominalne i nazivaju se diskotne obveznice.

Na aktivnim tržištima obveznica susreću se različite vrste obveznica¹⁹:

¹⁸ Vidučić, Lj. (2015): Financijski menadžment, RRIF, Zagreb, str. 165. – 167.

¹⁹ Vidučić, Lj. (2015): Financijski menadžment, RRIF, Zagreb, str. 170. – 172.

- 1) Hipotekarne obveznice – s pokrićem imovine tvrtke koje mogu biti s prioritarnim potraživanjem (starije ili prve hipotekarne obveznice) i one s podređenim potraživanjem (mlađe ili sekundarne hipotekarne obveznice).
- 2) Zadužnice – pokriće predstavlja opća kreditna sposobnost emitenta, o kojoj svjedoči rejting dodijeljen od agencije za rangiranje obveznica.
- 3) Obveznice s warrantima – obveznice emitirane s opcijom kupnje utvrđenog broja dionica kompanije emitenta po utvrđenoj cijeni na ili prije utvrđenog datuma.
- 4) Konvertibilne obveznice – daju vlasniku pravo zamjene za obične dionice tvrtke emitenta po unaprijed utvrđenoj cijeni.
- 5) Obveznice na temelju dobitka (dohodne obveznice) – nude investitorima kamatu samo u slučaju da kompanija emitent ostvari dobitak.
- 6) Indeksirane obveznice – koriste se u zemljama s visokom inflacijom ili visokim inflacijskim očekivanjima. Nose kamatu temeljenu na kretanju indeksa koji mjeri promjenu kupovne snage.

3.3. Prednosti i nedostaci dugoročnog dugovnog financiranja

Osnovne prednosti dugoročnog dugovnog financiranja za zajmoprimca uključuju sljedeće:

- Upotreba duga ne dovodi do promjene u kontroli nad kompanijom
- Trošak financiranja dugom u pravilu je zbog tretiranja kamata kao porezno odbitne stavke niži u odnosu na druge izvore financiranja
- Trošak financiranja je fiksni, što znači da zajmodavci ne sudjeluju u raspodjeli dobitaka na razmjernoj bazi.

Kao osnovni nedostaci financiranja dugoročnim dugovnim instrumentima su²⁰:

- Kumuliranje visoke razine duga može preko rasta rizičnosti tvrtke povećati trošak dugovnih i vlasničkih instrumenata poduzeća
- Glavnica duga ima rok dospeljeća pa se mora otplatiti na utvrđeni datum
- Niska zarada ili problematična likvidnost može imati za posljedicu da tvrtka ne može isplaćivati kamate koji su zakonska obveza, pa tvrtka može bankrotirati
- Vjerovnici mogu unijeti u ugovor o kreditu restriktivne odredbe koje ograničavaju slobodu menadžmenta u donošenju odluka.

²⁰ Vidučić, Lj. (2015): Financijski menadžment, RRIF, Zagreb, str. 173. – 174.

3.4. Krediti na obročnu otplatu

Kredit na obročnu otplatu je dugoročni privatno plasirani dug. Ugovorom o kreditu posuditelj – najčešće banka – plasira sredstva zajmoprimcu koji se obvezuje na plaćanje serije kamata i glavnice prema utvrđenoj dinamici. Dospijeće ovih kredita može iznositi i do 30 godina, premda se, u pravilu kreće u rasponu od 1 do 15 godina. Ovi krediti su važan izvor financiranja za sva poduzeća, a posebno za mala. Uvjeti i iznos kredita se ugovaraju u direktnim pregovorima banke i zajmotražioca, a po potrebi se kasnije mogu dogovoriti izmjene ugovora.

Banka traži pokriće kao što su hipoteka na dugotrajnu imovinu (opremu, postrojenja, zgrade, zemljište), pologe dugoročnih vrijednosnica, osobno potpisane mjenice, gotovinsko učešće i sl. instrumente osiguranja. Ugovaranje hipoteke ovisi o pregovaračkoj poziciji zajmoprimca na koju utječe hitnost dobivanja zajma, postojeća zaduženost, procijenjena snaga zarade zajmoprimca tj rizičnost procijenjenog gotovinskog tijeka poduhvata. Ovisno o financijskoj i pregovaračkoj poziciji zajmotražitelja, banka može tražiti kontrolu:

- imovine tvrtke – minimalnu poziciju neto obrtnog kapitala
- gotovinskih izdataka (za dividende, nabavku dugotrajne imovine)
- promjene menadžmenta

Otplata zajma vrši se u jednakim obrocima u kojima se udio kamata smanjuje kako opada iznos neotplaćene glavnice na koju se kamata i obračunava. Trošak kamata na obročnu otplatu za zajmoprimca se sastoji od²¹:

- kamata
- flotacijskih troškova zajma (troškova odobravanja zajma)
- gotovinskog iznosa koji se obvezuje držati na bankovnom računu

²¹ Vidučić, Lj. (2015): Financijski menadžment, RRIF, Zagreb, str. 174. – 176.

4. FINANCIRANJE BANKARSKIM KREDITIMA NA PRIMJERU ILIRIJE d.d.

4.1. Osnivanje i poslovanje poduzeća Ilirija d.d.

Slika 1: Logo Ilirije

Izvor: <http://ilirijabiograd.com/>

ILIRIJA d.d osnovana je 1957. godine sa sjedištem u Biogradu na Moru, gdje i danas posluje. Tvrtka već preko 59 godina djeluje na hrvatskom turističkom tržištu i jedan je od rijetkih turističkih tvrtki nositeljica razvoja hrvatskog turizma.

Danas se ILIRIJA d.d. po financijskim i fizičkim rezultatima poslovanja nalazi među 15 vodećih turističkih kompanija na Jadranu, koje predstavljaju oskosnicu razvoja hrvatskog turizma, dok je u Dalmaciji jedna od 7 najvećih turističkih tvrtki. Društvo je nositelj ukupnog gospodarskog i turističkog razvoja biogradske rivijere, a u Zadarskoj županiji jedna je od 3 vodeće turističke tvrtke i perjanica njenog turističkog razvoja.

U turističkim objektima ILIRIJE d.d. u 2016. godini ostvareno je sveukupno 614.360 noćenja, izuzeta su noćenja ostvarena u hotelu Villa Donat u Sv. Filip i Jakovu, što predstavlja više od 46,86% ukupnih noćenja grada Biograda na Moru. Posebno je značajan udio Društva u organiziranim turističkim noćenjima, izuzev noćenja ostvarenih u privatnom smještaju i vikendicama, gdje ostvarena noćenja u objektima ILIRIJA d.d. predstavljaju 65,6% organiziranog turističkog gospodarstva grada. U sastavu ILIRIJE d.d. nalazi se marina Kornati, treća po veličini marina u zemlji sa ukupno 705 vezova, koja po ostvarenim rezultatima poslovanja kao i cjeloukupnoj ponudi predstavlja okosnicu razvoja nautičkog turizma i nautičke djelatnosti ne samo kompanije već Zadarske županije i hrvatskog turizma općenito. U srcu sezone u objektima ILIRIJE d.d. boravi preko 6.000 gostiju dnevno.

ILIRIJA d.d. je javno dioničko društvo i svi podaci o njenom poslovanu su javni i transparentni te u svakom trenutku dostupni svim državnim, financijskim i ostalim ustanovama, udruženjima, partnerima i građanima. Tvrtka je privatizirana krajem 1999. godine i nalazi se u većinskom vlasništvu Davora Tudorovića. Tijekom 2002. godine od strane Državnog ureda za reviziju izvršena je revizija pretvorbe i privatizacije ILIRIJE d.d.. Tvrtka zapošljava 180

stalnih i preko 220 sezonskih (ukupno preko 400) zaposlenika. Uključujući i ostale tvrtke koje s naslova poslovne suradnje obavljaju nautičku djelatnost u marini Kornati, ILIRIJA d.d. u sezoni osigurava posao za preko 800 zaposlenika. Tvrtka nema, a nije ni imala, niti jedan radni spor od postupka privatizacije do danas.

ILIRIJA d.d. u svom poslovanju obuhvala najznačajnije segmente turističke ponude:

- Hotelijerstvo,
- Nautika,
- Kamping
- Destinacijska menadžment kompanija: DMK / ILIRIJA TRAVEL

Misija ILIRIJE d.d. je trajno osigurati mjesto među 3 vodeće turističke tvrtke na području sjeverne Dalmacije i među 15 vodećih turističkih kompanija u Hrvatskoj, biti i ostati nositelj turističkog razvoja naše regije i destinacije, a izgradnjom vlastitog proizvoda-branda ostati prepoznatljivi kao tvrtka visoke kvalitete sadržaja i usluga ne samo na hrvatskom već i na europskom tržištu. Sukladno tome vizija ILIRIJE d.d. je pružanje kvalitetne i vrhunske usluge i doživljaja gostima u objektima, konstatno ulaganje u ljudske kadrove, poštivanje načela održivog razvoja koji se očituju u prepoznavanju i zadovoljavanju potreba turista, zaštiti i obnovi prirodne i kulturne baštine, očuvanju okoliša.

4.2. Poslovni rezultati od privatizacije do 31.12.2015. godine

Od trenutka privatizacije, odnosno od početka 2000. godine zaključno do 21.12.2015. godine, tvrtka je višestruko povećala svoje poslovne rezultate u odnosu na poslovanje prije privatizacije.

Ostvareni financijski rezultati poslovanja u 2015. godini na razini Društva daleko su najbolji do sada. Ukupni prihodi na razini Društva porasli su za 4,9% dok su prihodi od prodaje porasli za 5,28% u odnosu na 2014. godinu. Istovremeno su porasli i poslovni prihodi po djelatnostima za 8,15% u kampingu i 2,73% u nautici dok su poslovni prihodi hotelskog sektora na razini 2014. godine. Ostvarena operativna dobit na razini Društva u odnosu na 2014. godinu veća je za 17,78% i iznosi 42.548.994,21 kunu.

U nautičkom sektoru noćenja ne predstavljaju temelj poslovne djelatnosti marine već se informativno navode, dok okosnicu nautičke djelatnosti u pogledu stjecanja prihoda čini ugovorni vez plovila u marini, tranzitni broj uplovljavanja plovila iz drugih nautičkih luka, usluge servisa, usluge dizalice, parkinga i ugostiteljstva. Prema navedenim pokazateljima u 2015. godini marina Kornati na ugovornom vezu imala je 732 plovila od

čega 459 individualnih plovila, koja čine 63% plovila na ugovornom vezu što je u odnosu na 2014. godinu rast od 2%, i 273 plovila u charteru. U tranzitnom vezu u marinu Kornati uplovilo je ukupno 3.479 plovila, koja imaju vez u drugim marinama, ostvarivši ukupno 11.793 noćenja plovila.

U sektoru hotelijerstva u 2015. godini ostvareno je ukupno 130.643 noćenja što je na razini 2014. godine. U kamping sektoru realizirano je 260.579 noćenja što je u odnosu na 2014. godinu predstavlja rast od 11,19%. U kampu „Park Soline“ u navedenom razdoblju realizirano je 83,66% svih kamping noćenja grada Biograda na Moru. Poboljšanjem kvalitete ponude i usluge, rast noćenja u odnosu na 2014. godinu zabilježen je u segmentu mobilnih kućica od 22%, alotmanskom segmentu od 15% i individualnim gostima od 9%.²²

4.3. Upotreba kredita u tekućem poslovanju poduzeća Ilirija d.d.

Kontinuirana investicijska ulaganja u ponudu, unaprjeđenje usluge, ponude i sadržaja na razini cijele tvrtke su potrebna kako bi prilagodili ponudu potrebama, zahtjevima i željama svojih klijenata, a ujedno i osigurali konkurentnu tržišnu poziciju te kvalitetan i prepoznatljiv turistički proizvod. Najveće pojedinačno ulaganje bilo je završno uređenje smještajnog objekta Villa Primorje. U kamping sektoru investirano je u kupnju i opremanje novih mobilnih kućica, hortikulturno uređenje kampa do razine arboretuna te njegovo daljnje infrastrukturno uređenje, dok se istovremeno u hotelskom, nautičkom i sektoru ugostiteljstva nastavilo sa ulaganjem u poboljšanje postojeće ponude. Kako bi se financirale investicije, Društvo se koristi kratkoročnim i dugoročnim kreditima.

²² http://ilirijabiograd.com/clients/1/uploads/ILIRIJA_d_d_Opci_korporativni_31_12_2015.pdf

4.3.1. Kratkoročno financiranje u poduzeću ILIRIJA d.d.

<i>(U tisućama kuna)</i>	Odobrena glavnica	Kamatna stopa	2015.	2014.
Kratkoročne				
Erste&Steiermarkische Bank d.d., Rijeka	EUR 1.000.000	3m euribor+5,6%	-	7.662
Erste&Steiermarkische Bank d.d., Rijeka	KN 2.500.000	5,94 %	2.371	808
Erste&Steiermarkische Bank d.d., Rijeka	EUR 2.000.000	Euribor+ 7%	-	4.596
Erste&Steiermarkische Bank d.d., Rijeka	EUR 1.000.000	5,3%	347	-
S - Leasing d.o.o., Zagreb	EUR 174.196,08	3mj-euribor	745	-
			<hr/>	
Plus: Tek. dospjeće po dug. posudbama			3.463	13.066
			<hr/>	
Ukupno kratkoročni dio			10.282	29.137

Slika 2: Kratkoročne posudbe poduzeća ILIRIJA d.d.

Izvor: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp>

Društvo koristi Okvirni kredit po transakcijskom računu Erste&Steiermarkische bank d.d. do 13. prosinca 2016. godine, do iznosa 2.500.000,00 kuna.

U tijeku 2015. godine Društvu je odobren kredit za obrtna sredstva od Erste&Steiermarkische bank d.d., u iznosu od 1.000.000,00 EUR uz kamatnu stopu od 5,3% godišnje. Rok vraćanja je 2 mjeseca po isteku počeka koji traje do 31. svibnja 2016. godine. Povrat kredita osiguran je instrumentima osiguranja iz Ugovora o kratkoročnom limitu od 5.11.2015. godine, u iznosu od 1.800.000 EUR.

4.3.2. Dugoročno financiranje u poduzeću ILIRIJA d.d.

Dugoročne				
Erste&Steiermarkische Bank d.d., Rijeka	EUR 675.240	2%	-	808
Erste&Steiermarkische Bank d.d., Rijeka	EUR 343.228	4%	-	411
Erste&Steiermarkische Bank d.d., Rijeka	EUR 1.881.057	4%	-	4.504
Erste&Steiermarkische Bank d.d., Rijeka	EUR 1.358.897,27	4%	-	4.555
Erstebank der oerster.Sparkassen, Vienna	EUR 6.519.000	3m euribor+3%	38.102	39.153
Erstebank der oerster.Sparkassen, Vienna	EUR 3.500.000	3m euribor+3%	21.833	22.994
Erste&Steiermarkische Bank d.d., Rijeka	KN 14.047.543,13	6 %	-	2.809
Erste&Steiermarkische Bank d.d., Rijeka	EUR 1.000.000	Euribor+5,65	-	7.279
Erste&Steiermarkische Bank d.d., Rijeka i HBOR	EUR 906.053,71	Euribor+5,5%	-	-
	KN 6.825.000	1,8%	-	6.896
S - Leasing d.o.o., Zagreb	EUR 356.897,45	3mj-euribor	-	50
S - Leasing d.o.o., Zagreb	EUR 49.273,41	3mj-euribor	245	-
			60.180	89.459
Minus: Tekuće dospjeće dug. posudbi			(6.819)	(16.071)
Ukupno dugoročni dug			53.361	73.388
Ukupno posudbe			63.643	102.525

Slika 3: Dugoročne posudbe poduzeća ILIRIJA d.d.

Izvor: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp>

Obveze prema Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen, Vienna po dugoročnim kreditima odnose se na:

- Dugoročni kredit iz 2007. godine u iznosu od 6.519.000 EUR-a za refinanciranje dugoročnih kredita u Erste&Steiermarkische bank d.d. Rijeka. Dana 30.lipnja 2012. godine potpisan je dodatak ovom ugovoru kojim je za ostatak duga po kreditu ugovoren novi otplatni plan u 14 jednakih tromjesečnih rata u iznosu od 30.000,00 EUR-a od kojih zadnja dospijeva 31. listopada 2015. godine. Nakon toga u 36 jedankih tromjesečnih rata u iznosu od 81.701,39 EUR od kojih zadnja dospijeva 31. ožujka 2024. godine.
- Dugoročni kredit iz 2007. godine u iznosu od 3.500.000 EUR-a za refinanciranje kredita u Erste&Steiermarkische bank d.d., Rijeka. Dana 30. lipnja 2012. godine potpisan je dodatak ovom ugovoru kojim je za ostatak duga po kreditu ugovoren novi otplatni plan u 14 jednakih tromjesečnih rata u iznosu od 20.000,00 EUR-a od kojih zadnja dospijeva 31. listopada 2015. godine, a nakon toga u 36 jedankih tromjesečnih rata u iznosu od 81.701,39 EUR od kojih zadnja dospijeva na naplatu 31. ožujka 2024. godine.

Povrat kredita osiguran je financijskim instrumentima, solidarnim jamstvom većinskog vlasnika Arsenal Holdings d.o.o. Zadar te upisom založnog prava – hipoteke na nekretninama Društva u korist poslovnih banaka.

Obveza prema S-leasingu d.o.o., Zagreb odnosi se na obvezu po jednom ugovoru o financijskom leasingu za kupnju opreme, koja se otplaćuje u jednakim mjesečnim anuitetima od kojih zadnji dopijeva u 2018. godini. Kamate su promjenjive i usklađuju se s tromjesečnim euriborom.

Otplatni plan dugoročnih posudbi za sljedećih pet godina je prikazano u slici 3:

(U tisućama kuna)

2016.	6.819
2017.	6.824
2018.	6.788
2019.	6.729
2020.	6.729
poslije 2020.	26.291
	60.180

Slika 4: Otplatni plan dugoročnih posudbi

Izvor: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp>

4.4. Analiza putem pokazatelja

Analiza putem pokazatelja je jedna od najčešće korištenih analiza financijskih izvješća. Ona pokazuje povezanost između računa u financijskim izvješćima te omogućuje vrednovanje financijskog stanja i poslovanja tvrtke.²³ U nastavku rada izračunati će se pokazatelji likvidnosti i pokazatelji zaduženosti.

4.4.1. Pokazatelji likvidnosti

Pokazatelji likvidnosti se koriste za procjenu sposobnosti tvrtke da udovolji kratkoročnim obvezama kratkotrajnom imovinom.

Pokazatelj tekuće likvidnosti = kratkotrajna imovina/kratkoročne obveze

²³ Vidučić, Lj. (2015): Financijski menadžment, RRIF, Zagreb, str. 441

Tablica 2: Pokazatelj tekuće likvidnosti poduzeća ILIRIJA d.d.

	2012. godina	2013. godina	2014. godina	2015. godina
Pokazatelj tekuće likvidnosti	0,19	0,17	0,23	0,40

Izvor: Izračuni autorice

Te kući odnos pokazuje u kojoj mjeri tekuća aktiva pokriva obveze iz tekuće pasive. Idealna iskustvena vrijednost pokazatelja tekuće likvidnosti iznosi minimalno 2, te se u tom slučaju zaključuje da je poduzeće spremno podmiriti kratkoročne obveze. Ovaj odnos za promatrano poduzeće iznosi u 2015. godini 0,40 što nije pozitivno, te se može očekivati da tekuće obveze neće biti podmirene na vrijeme. Unatoč porastu tekuće likvidnosti u razdoblju od 2012. godine do 2015. godine, tablica 2 prikazuje niske pokazatelje u promatranim godinama.

4.4.2. Pokazatelj zaduženosti

Pokazatelj zaduženosti pokazuje koliki udio sredstava su osigurali vjerovnici (kreditori). Daje informaciju o tome kontrolira li društvo svoje dugove, što je važno i za vjerovnike, ali i za dioničare zbog potencijalnog problema bankrota tvrtke (ako ne bude u stanju podmirivati preuzete obveze).²⁴

$$\text{Pokazatelj zaduženosti} = \text{ukupni dug} / \text{ukupna imovina} * 100$$

Tablica 3: Pokazatelj zaduženosti poduzeća ILIRIJA d.d.

	2012. godina	2013. godina	2014. godina	2015. godine
Pokazatelj zaduženosti	47,8%	44,49%	41,71%	30,57%

Izvor: Izračuni autorice

Ovaj pokazatelj pokazuje koliki se dio imovine financira iz tuđih izvora. Što je veći stupanj zaduženosti, veći je rizik ulaganja u poduzeće. Gornja granica stupnja zaduženosti bi trebala biti 50%, odnosno udio obveza u ukupnoj imovini bi trebao biti maksimalno 50%.

Iz tablice 3, koja prikazuje stupanj zaduženosti za poduzeće ILIRIJA d.d. kroz razdoblje od 2012. godine do 2015. godine, može se zaključiti da pokazatelj u promatranom

²⁴ Vidučić, Lj. (2015): Financijski menadžment, RRIF, Zagreb, str. 449

razdoblju opada te da je dosta ispod gornje granice od 50% . U 2015. godini stupanj zaduženosti iznosi 30,57% što govori da je ILIRIJA d.d. 30,57% imovine financirala iz tuđih izvora. Prema tome, udio vlastitog kapitala u ukupnim izvorima financiranja za 2015. godinu iznosi 69,43%.

5. ZAKLJUČAK

Kredit je osnovni bankarski proizvod te se javlja u nekoliko oblika. Razlikuju se u strukturi i karakteristikama ovisno o tome kome su namijenjeni. Kreditiranje je vrlo kompleksan i zahtjevan posao. Kredit kao izvor financiranja ima brojne prednosti kao što su niži floatacijski troškovi, lakši pristup vjerovniku, a najvažnija prednost je lakoća pristupa kreditima za male i srednje tvrtke. Zbog lakšeg pristupa krediti su dominantni izvor financiranja poduzeća. Uz prednosti postoje i nedostaci kao što su kamate i često visoke naknade.

Poduzeće ILIRIJA d.d. se najvećim dijelom od vanjskih izvora financira dugoročnim i kratkoročnim kreditima, što sa sobom donosi i određene rizike, pa se tako kod poduzeća ILIRIJA d.d. javljaju kreditni rizik, rizik promjene kamatne stope, te valutni rizik.

Kod poduzeća ILIRIJA d.d. ostvareni financijski rezultati poslovanja u 2015. godini daleko su najbolji do sada. Ukupni prihodi porasli su za 4,9% dok su prihodi od prodaje porasli za 5,28% u odnosu na 2014. godinu. Investirano je u kupnju i opremanje novih mobilnih kućica, hortikulturno uređenje kampa do razine arboretuna te njegovo daljnje infrastrukturno uređenje dok se istovremeno u hotelskom, nautičkom i sektoru ugostiteljstva nastavilo sa ulaganjem u poboljšanje postojeće ponude.

Pokazatelji likvidnosti i zaduženosti kотиšteni su kako bi se pružio bolji uvid u poslovanje poduzeća ILIRIJA d.d.. Pokazatelji likvidnosti pokazuje da poduzeće ima problema sa plaćanjem tekućih obveza, a uzrok leži u radnom kapitalu. U promatranom razdoblju, iz godine u godinu vidljiv je rast pokazatelja likvidnosti te ako ovako nastavi moguće je u narednim godinama dosegnuti zadovoljavajuću razinu likvidnosti. Kao drugi pokazatelj korišten je pokazatelj zaduženosti koji u primjeru poduzeća ne prelazi granicu od 50% te tako pokazuje da je veći udio vlastitog kapitala u ukupnim izvorima financiranja od korištenja tuđih izvora.

LITERATURA

1. Katunarić, A. (1988): Banka – principi i praksa bankovnog poslovanja, CIP, Zagreb
2. Domančić, P., Nikolić, N. (1994): Monetarne financije i financiranje razvoja, Ekonomski fakultet Split, Split
3. Tomašević, J. (2004): Novac i kredit, Dom i svijet, Zagreb
4. Gregurek, M., Vidaković, N. (2013): Bankarsko poslovanje, RRiF d.o.o., Zagreb
5. Vidučić, Lj. (2015): Financijski menadžment, RRiF, Zagreb
6. Ilirija d.d. (2016): Izvješća o poslovanju [Internet], raspoloživo na <http://ilirijabiograd.com/izvjesca-o-poslovanju>
7. Ilirija d.d. (2016): Izvještaj uprave društva o poslovanju [Internet], raspoloživo na http://ilirijabiograd.com/clients/1/uploads/Ilirija%20d_d_Financijski_izvjestaj%20o_d_01_01_-30_09_2015.pdf
8. Ilirija d.d. (2016): Opći korporativni profil tvrtke [Internet], raspoloživo na http://ilirijabiograd.com/clients/1/uploads/ILIRIJA_d_d_Opci_korporativni_31_12_2015.pdf
9. Ilirija d.d. (2016): Revidirani godišnji financijski izvještaji za 2015. godinu [Internet], raspoloživo na <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>
10. Ilirija d.d. (2016): Revidirani godišnji financijski izvještaji za 2014. godinu [Internet], raspoloživo na <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>
11. Ilirija d.d. (2016): Revidirani financijski izvještaji za 2013. godinu [Internet], raspoloživo na <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>
12. Ilirija d.d. (2016): Revidirani financijski izvještaji za 2012. godinu [Internet], raspoloživo na <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>

POPIS SLIKA

Slika 1: Logo Ilirije	19
Slika 2: Kratkoročne posudbe poduzeća ILIRIJA d.d.	22
Slika 3: Dugoročne posudbe poduzeća ILIRIJA d.d.	23
Slika 4: Otplatni plan dugoročnih posudbi	24

POPIS TABLICA

Tablica 1: Razlike između kreditnog i vlasničkog financiranja	15
Tablica 2: Pokazatelj tekuće likvidnosti poduzeća ILIRIJA d.d.	25
Tablica 3: Pokazatelj zaduženosti poduzeća ILIRIJA d.d.	25

SAŽETAK

Poduzeće u svom poslovanju donosi brojne odluke. Među najbitnijima spadaju odluke o financiranju. Kao što je već spomenuto, financiranje može biti iz vlastitih i tuđih izvora. Na tuđe izvore se odlučuje ukoliko nema dovoljno vlastitih sredstava prilikom investiranja ili obavljanja djelatnosti. Kao najvažniji i najveći tuđi izvori koriste se bankarski krediti čija je najveća prednost pristupačnost poduzećima. U ovom radu objašnjena su glavna obilježja kreditnog financiranja poduzeća te su uspoređena sa vlasničkim financiranjem te emisijom obveznica. Također su se detaljno objasnila pojam, uloga i vrsta kredita u gospodarstvu.

ključne riječi: kredit, zaduženost, dugoročno financiranje

SUMMARY

In its operations, a company provides a number of decisions. Financing decisions are among the most important. As mentioned above, the funding may be from their own and others' sources. On other people's sources if decided if there is not enough when investing their own funds or carrying out activities. As the most important and largest someone else's sources, bank loans are used having a maximum advantage of accessibility to enterprises. The main features of companies credit financing are compared with the equity funding and by issuing bonds. The concept, role and type of credit in the economy, are also explained in detail.

keywords: credit, debt, long-term financing